

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי י"ז בתמוז תשע"ז | דף היומי בבלי: בבא בתרא ק"ע
דף היומי בהלכה: משנ"ב: מתחילת סימן רמ"ב עד אמצע הסעיף "ולא אמרו" (סיום חלק ב');
מוסר: 'ועתה נבאר אודות' עד 'ואראה עוד' | קנין חכמה הלימוד השבועי: ארחות צדיקים שער הנדיבות וכל
המעלים עיניו' עד שער הזכירה 'השישית שיזכור אם יש בו'.

ענייני דיומא

האם צריך לחנך את הילדים לצום ולהתאבל בתעניות ציבור? ומה מותר לחולה לאכול בתענית ציבור?

מעוברת או מניקה שהצום יגרום להן לצער רב, אסורות לצום בשבעה עשר בתמוז, צום גדליה ועשרה בטבת, ואם הצום לא יגרום לצער רב מותרות לצום אך אינן חייבות בכך, ואם הן חלשות אין להן להחמיר. ואף כשהצום אינו גורם לצער כלל הן פטורות מעיקר הדין, אלא שנהגו להחמיר בכך. וישנן הגבלות שונות בנוגע לזמני הפטור במעוברת ומניקה. וחולה, אף שאינו מסוכן, אסור לו לצום, אך יאכל רק כפי הנצרך לו ולא יתענג בתענוגים. [שו"ע תקנ, א ומשנ"ב ג-ה; ביאורים ומוספים דרשו, 2, 3, 8, 9]

בנים עד גיל שלש עשרה ובנות עד גיל שתיים עשרה פטורים מלצום בתשעה באב, שבעה עשר בתמוז, צום גדליה ועשרה בטבת, אולם ילדים שיש בהם דעת להתאבל עם הציבור באבילות שבימים אלו, ראוי לחנכם שלא יאכלו אלא כדי צורכם במאכלים פשוטים, ולא יתענגו במאכלים מיותרים או מיוחדים; ויש שכתב שאין נוהגים לדקדק בכך, אלא מאכילים אותם כדרכם; ויש שכתב שבזמננו אין ילדים שיש בהם דעת להתאבל. [משנ"ב תקנ, ה, וביה"ל א, ד"ה הכל; ביאורים ומוספים דרשו, 13-14]

הדף היומי בהלכה

מדוע אוכלים דגים בסעודות שבת, ומה כדאי לאכול עפ"י הקבלה בשבת?

תבשילים, אחד בסעודה הראשונה ואחד בשניה; ויש שכתב שראוי לאכול שנים בכל סעודה. וכן ראוי לאכול דג בכל אחת משלוש הסעודות. לזכר השבת שלעתיד לבוא, שבה יאכלו הצדיקים מבשר הלויתן; אלא אם כן אינו מחבב דגים, או שאכילתם קשה עליו מסיבה אחרת. [משנ"ב א-ב; ביאורים ומוספים דרשו, 3, 7, 10, 11]

מצות אכילת שלוש סעודות פת בשבת, פירושה: בסעודה ראשונה ושניה – אם הוא רעב, צריך לאכול כדי שביעה; ואם אינו רעב, וכן בסעודה שלישית – יאכל מעט יותר מ'כביצה' (יותר מ-45-100 סמ"ק, לשיטות השונות). ואם אין באפשרותו לאכול אלא 'כזית' (50-17 סמ"ק, לשיטות השונות), יוצא ידי חובה בכזית. ומצות עונג שבת, פירושה – להרבות כפי יכלתו במאכלים ובמשקאות הנחשבים לתענוג באותו מקום. ועל פי הקבלה, ראוי לאכול לפחות שני

הדף היומי בהלכה

שימלאו כל משאלות לבך ויסירו ממך עול מלכות הכל על הברכה המיוחדת המובטחת למענגי השבת

תורה וכדומה, נחשבות אף הן ל'עונג שבת'. ושכר מצוה זו, מפורש בהמשך דברי הנביא: "אז תתענג על ה' והרפכתך על פמתי ארך והאכלתיך נחלת יעקב אביך", ופירושו חכמינו ז"ל: תתענג על ה' – שימלאו כל משאלות לבו; והרכבתיך על במתי ארך – שמשירים ממנו עול המלכות, והאכלתיך נחלת יעקב אביך – נחלה ללא גבול. [משנ"ב א, ושעה"צ א; ביאורים ומוספים דרשו, 3, 7]

כל אדם מישראל, הן איש והן אשה, חייב לאכול שלוש סעודות פת בשבת. ובנוסף, יש מצות אכילה ושתיה כחלק ממצות 'עונג שבת', המפורשת בדברי ישעיהו הנביא: "יקראת לשבת ענג". ויש אומרים שעיקרה של מצוה זו הוא מדאורייתא, שכן השבת מכוּנה בתורה בכינוי 'מקרא קודש' שניתן לכל המועדים, וחכמינו ז"ל פירשו: מקרא קודש – לכבדו בכסות נקיה ולענגו באכילה ושתיה. ויש אומרים שאין למצוה זו עיקר מדאורייתא. ושינה, או הנאת הנפש מלימוד

דורשים ממך תשלום - מתי עוברים על מצות 'ביומו תתן שכרו' ובאיזה מקרה ניתן 'להזיז' את המצוה ליום אחר?

לתקנו, או בד לחייט לתפור ממנו בגד, וכיוצא בזה - אין חובת התשלום חלה בגמר העבודה, אלא במסירת הכלי, הבגד, וכיוצא בהם, לידי בעליו. ואם אין בידו לשלם - יש באפשרותו לסרב לקבל את החפץ מידי בעל המלאכה עד שיהיה באפשרותו לשלם, ואז יקבל את החפץ מידי ויקיים את מצות ביומו תתן שכרו, ואינו עובר כל איסור. [ביה"ל ד"ה לכבד]

מצות עשה מהתורה לשלם שכר שכיר ביום שסיים את עבודתו, שנאמר "ביומו תתן שכרו". ואם לא שילם - ביטל מצות עשה, ועבר גם באיסור לא תעשה. ומשם ואילך, כל עוד אינו משלם, עובר באיסור האמור בספר משלי: "אל תאמר להעבך לך נשוב ומקור אֶתְּךָ נִשְׁ אֶתְּךָ". ואינו עובר באיסורים אלו אלא אם כן תבעו השכיר לשלם, והיה בידו לשלם ולא שילם; אבל אם לא תבעו, או שתבעו ולא היה בידו לשלם - אינו עובר. ואם נתן כלי לבעל מלאכה

קנין חכמה

כיצד הופכת השלכת מטבע ברחוב למדרגה גבוהה של צדקה? והאם עדיף להעניק לעני מאכל מוכן לאכילה

עני הרימו, והעני לא ידע שהם השליכוהו. ומדרגה נוספת יש בצדקה - לתת לעני מאכל מוכן כאשר הוא זקוק לכך, וזוהי צדקה שיש עמה חסד, כלומר, שמתחסד עם העני לכל יצטרך לקנות או להכין את המאכל בעצמו. [תוכנית קנין חכמה: ארחות צדיקים, שער הנדיבות]

מעלה גדולה היא לתת צדקה בסבר פנים יפות; והנותן בסבר פנים רעות, מאבד בכך את זכות הצדקה. וראוי לתת לעני עוד בטרם יבקש. וראוי עוד יותר - לתת בסתר, שהעני לא ידע ממי קיבל ולא יתבייש. ובנתינה בסתר עצמה, ישנה מדרגה גבוהה יותר - שאף הנותן לא ידע למי נתן. וחכמינו ז"ל אכן מספרים על כאלו שהיו משליכים מטבע במקום שהעניים מצויים, והם לא ידעו איזה

פניני הפרשה

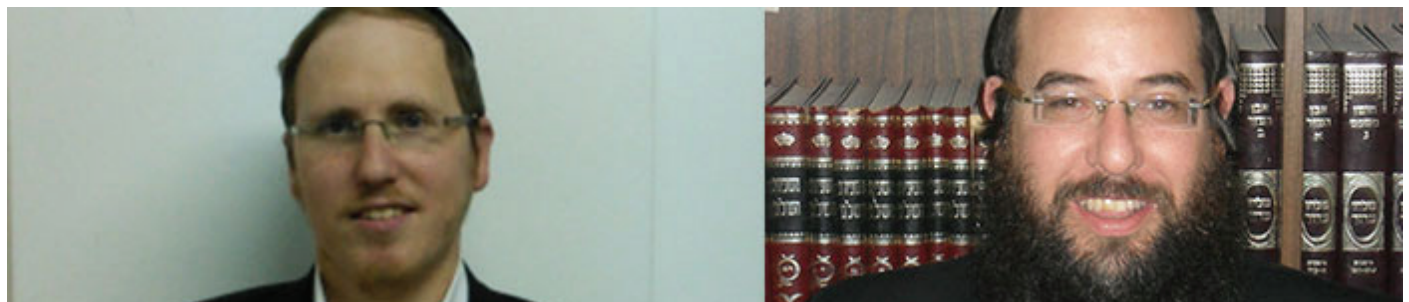
דרש בעזות פנים להעלות את משכורתו כחזן

ראשי הקהילה ודרש בעזות פנים להעלות את משכורתו כחזן ולהשוותה עם משכורתו של הרב. שמע רבי פנחס את דרישת החזן ואמר: "עליך נאמר עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס"...

(שבת טיש)

בקהילת פרנקפורט שבגרמניה, בעת רבנותו של רבי פנחס הלוי הורביץ בעל הפלא"ה, שימש בבית הכנסת המרכזי חזן, אשר הצטיין בקולו הערב אבל לא ביראת שמים, ורבים ריננו כי מתנהג הוא בקלות ראש ואינו מקפיד על המצוות. כשראה החזן את הערצתם של המתפללים לתפילתו הערבה, בא אל

השטח בוער, בכל מקום מצטרפים המונים ללימוד 'דף היומי בהלכה'

הרה"ג ר' יהודה זונדל ולס והרה"ג ר' נתן וינגרטן מדברים על השבועות שלפני תחילת לימוד הלכות שבת במסגרת 'דף היומי בהלכה'.

לכוללים שבהם קיים מסלול 'דרשו בכולל', וחלק מהאברכים הלומדים בהם משתתפים במבחנים החודשיים של הדף היומי בהלכה, ומציע להם להקים שיעורים ללימוד יומי של המשנה ברורה בהתאם לתוכנית. "ציפינו לכך שעם תחילת לימוד הלכות שבת תהיה התעוררות גדולה להצטרף ל'דף היומי בהלכה', אבל לא דמיינו עד כמה המהלך הזה יהיה יעיל ויגרוף הצלחות. אין כמעט כולל שאליו פניתי בהצעה לפתוח שיעור ושובו לא הוקם באמת שיעור. השעות מגוונות, בחלק מהכוללים השיעור הוא לפני הסדר בבוקר

עם תחילת לימוד הלכות שבת במסגרת 'הדף היומי בהלכה', פנינו לשניים ממחוללי המהפכה, הרה"ג ר' יהודה זונדל ולס, ראש תוכנית 'דרשו בכולל', והרה"ג ר' נתן וינגרטן ראש מערך השיעורים של 'הדף היומי בהלכה'. שניהם יחד ניצחו בשבועות האחרונים על הקמתם של מאות שיעורי 'דף היומי בהלכה' בכל רחבי הארץ.

"ההרגשה היא שהשטח בוער", אומר הרה"ג ר' יהודה זונדל ולס, "בכל מקום מצטרפים המונים ללימוד 'הדף היומי בהלכה'. בשבועות האחרונים אני פונה

במספר הלומדים, הרבה מעבר למה שצפינו מראש. "ההרגשה במשרדי 'דרשו' היתה שאנחנו מתחילים לאבד שליטה, הלחץ על הקווים גדול, אנשים מתקשרים כל הזמן, רוצים להצטרף ללימוד, מבקשים שנסייע להם למצוא את השיעור הקרוב למקום המגורים שלהם. בחורים, אברכים, אנשים מבוגרים, בעלי בתים, קשישים בבתי אבות. כולם, כולם מצטרפים מכל מקום ומכל שכבת גיל ופלא אוכלוסיה. הציבור צמא לזה. השטח באמת בוער כמו שאומר הרב ולס.

"ההתלהבות של מגידי השיעורים המצטרפים היא משהו שאי אפשר לתאר. הסדנאות התקיימו לקבוצות של 15 איש בלבד, ולכן ההמתנה היתה ממושכת. רבים מהם איבדו את הסבלנות והתקשרו לשאול אותנו אם לא שכחנו אותם. זה הגיע לכזה מצב שהורדתי הוראה לכל הרכזים האזוריים להרים טלפון לכל אחד מהנרשמים ולהרגיע אותם שבקרוב ניצור איתם שוב קשר כדי לעדכן אותם על הסדנאות המתקיימות במקום המגורים שלהם. נאלצנו לערוך שתי סדנאות מדי יום במקומות הגדולים כדי להספיק להכשיר את כולם עד שמתחילים את הלכות שבת".

הרב וינגרטן מציין שכמו שקהל המאזינים והלומדים הוא מגוון מאוד, כך גם קהל מגידי השיעורים. "מטבע הדברים רוב מגידי השיעורים הם אברכי כולל, אבל לא רק. ישנם הרבה מלמדים ובעלי בתים שעובדים במשרד כל היום, אבל לא ויתרו על החלום של הרבצת תורה, ויש להם הזדמנות להיות מרביצי תורה, להיות בכלל מצדיקי הרבים שעליהם נאמר שהם "ככוכבים לעולם ועד".

או אחה"צ, באחרים השיעור הוא אחרי הסדר, ובחלקם השיעור הוא בתוך הסדר כחלק מחייב ובלתי נפרד מסדר הלימוד בכולל עצמו.

"במקומות רבים הצלחנו לפתוח גם יותר משיעור אחד, לפני הסדר למי שזה נוח לו ואחרי הסדר למי שקשה לו להגיע קצת קודם לכולל. כך למשל בקבר רחל הקמנו שלושה שיעורים, האחד בהסעה של האברכים הנוסעים להתפלל ותיקין במקום, ועוד שניים במהלך היום. מדובר שם בכולל שהאברכים הלומדים בו מתחלפים במשמרות, ולכל קבוצה הקמנו שיעור נפרד. כך במקומות רבים נוספים הוקמו שניים ואפילו שלושה שיעורים מדי יום. למעשה, בכל מקום בו יש קבוצה גדולה של אברכים, השתדלנו להקים מספר שיעורים כדי שלכל אחד תהיה הזמנות להצטרף בשעה שבה הדבר מתאפשר לו.

"הרווח שלנו ושל כלל ישראל מהלימוד בשיעורים הוא כפול: קודם כל הלומדים עצמם מרגישים יותר מחויבים למסגרת ולומדים את ההלכה בצורה יסודית יותר. בנוסף, העובדה ששיעורים מתקיימים בכל מקום ובשעות מגוונות, תורמת לכך שגם אנשים שפחות נחשפו למהפכה של 'הדף היומי בהלכה' ועד עכשיו לא חשבו להצטרף אליה, מרגישים פתאום שהם נשאים מאחור בזמן שאברכים רבים כל כך לומדים הלכה וצוברים ידע עצום. השיעורים יוצרים אווירה, והאווירה מביאה עוד לומדים, מה שבסופו של דבר מתורגם גם בהקמתם של שיעורים נוספים.

הרה"ג ר' נתן וינגרטן מספר על הפעילות בגזרות האחרות: "ניהלנו פרויקט של הכשרת מגידי שיעורים חדשים בסדנאות שקיימנו בכל רחבי הארץ. ההצטרפות מדהימה, כ-700 אברכים נרשמו לסדנאות, ורובם המוחלט יצאו מהן עם החלטה ברורה שהם באמת מקימים שיעורים. מדובר בצמיחה אדירה

דיני צום יז בתמוז

מה יעשה מי שצריך לקחת תרופה בצום?

לקט דיני צום י"ז בתמוז – מומרן רבינו ניסים קרליץ שליט"א

יותר טוב ויש בכוחו להתענות מאמצע היום, האם יתענה מה שיכול? תשובה: מעיקר הדין לא חל עליו חיוב תענית ומותר לו להמשיך לאכול, ומ"מ יש לו להמנע מאכילה כדי להשתתף עם צער הציבור.

סדר האכילה בחולה

שאלה: חולה שמותר לו לאכול בצום י"ז בתמוז האם יכול לאכול כרגיל? תשובה: מותר לו לאכול אפילו יותר מכדי צורכו, אמנם לא יתענג באכילתו כדי שישתתף בצער הציבור.

ברכה על שתיית מים לפני הצום

שאלה: מי ששותה הרבה מים לפני הצום, באופן שאינו מרגיש צורך לשתות כעת, רק שותה בשביל הצום, האם יש לחוש שזה אינו לצמאו ולא יברך שהכל?

תשובה: כל זמן שעדיין נהנה מחמת המים מברך על שתייתם.

שכח להתפלל מנחה בתענית

שאלה: שכח להתפלל מנחה בתענית שהדין הוא שצריך להשלים ולהתפלל פעמיים ערבית, האם צריך להזכיר עננו בשומע תפילה של ערבית? תשובה: לא.

(מתוך 'נשיח בחוקיך' גליון 126 תשע"ו)

כיבוס בגדים - משא ומתן של שמחה

בתענית י"ז בתמוז ועשרה בטבת אולי יש למעט במשא ומתן ובבנין של שמחה, אבל לכבס אין לאסור.

גדר חולה

שאלה: מהו גדר חולה שאין צריך להתענות בצומות אלו? תשובה: כל חולה שנפל למשכב א"צ להתענות (ואפילו בכאבי עינים צידד הביאה"ל להקל).

לקחת תרופה עם מים

שאלה: מי שאינו בגדר 'חולה' אך צריך לקחת תרופה בתענית, ואם לא יקח התרופה זה יזיק לבריאותו באיזה אופן יבלע התרופה ואם יכול לבלוע התרופה עם מעט מים?

תשובה: בסירופ- אם התרופה מרה מותר לבלועה בלא מים, ואם יש בה מתיקות יערב בה דבר מר וישתה.

בכדורים- לכתחילה יבלע בלי מים, ואם אינו יכול לבלוע בלי מים יבלע עם מים מרים או שימיס את הכדור במים ואז יהיו המים מרים, וישתה. ואם אי אפשר באופנים הנ"ל מותר ליטול את הכדור עם מעט מים שצריך לצורך הבליעה.

חולה שהבריא

שאלה: מי שהיה בגדר חולה והותר לו לאכול, ובאמצע התענית מרגיש